

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 13. junija 1857.

Dober svèt takim, katerim je toča polje poško-
dovala.

Po spisu direktorja Walz-a v Hohenheimskem časniku.

Vsako leto se bere jok in stok iz krajev, ktere je toča potolkla, in pa klic „usmilite se revežev“. Mnogokrat prasha tudi kantonske gosposke in pa drugi: kaj naj bi se v takih krajih počelo, da bi se vendar še kaj pridelalo, škoda polajšala itd.?

Čudno je res, da v nobenih kmetijskih bukvah takega poduka ne najdemo, in da sploh ni še nikomur na misel prišlo, da bi bil o tem kaj spisal: kaj je storiti po toči, — kako in koliko škoduje toča raznemu žitu in drugim sadežem, — ali se more to in uno še kaj obrasti, in kdaj se more to pričakovati, kdaj pa ne itd.?

Vse te vprašanja, na ktere v nobenih bukvah gospodar odgovora ne dobí, so me prisilile, da sem se vsedel in spisal to, kar tukaj očitno razglasim, po obilnih skušnjah, da bi v poduk bilo gospodarjem, katerim je toča polje pobila, pa tudi kantonskim gosposkam, duhovnim in županom, kateri bi svojim nesrečnim sosedom radi berž kakošen dober svèt dali.

Najbolje se škode po toči obvaruje, kdor si pri kaki pošteni asekuraciji zavaruje svoje polje. Al Bogu bodi po-toženo! še zmiraj več del kmetovavcev v svoji nečimernosti misli: bo že Bog dal, da ne bo ravno mene ta nadloga zadela, — saj pri nas toča malokdaj bije itd. Al skušnje drugač govore. Večkrat slišimo in beremo, da je tu in tam vse pokončala, kjer najstareji ljudje toče ne pomnijo. In doživeli smo že, da čez leto in dan ali čez dve leti in kmali potem je spet v ravno tistem kraju razsajala in potem še le mu je spet prizanesla za več let. Toča je res čuden prikazek. Primeri se, da včasih več let v takih krajih toče ni, kjer je nekđaj vsako leto bila, če se je le siv oblak prikazal; v drugih pa, kjer je pred leti skorej nikoli ni bilo, bije sedaj pogostoma. Podoba je, kakor da bi toča svoj čas imela.

Sicer pa je z asekuracijami zoper točo velika težava. Če je tarifa zavarovanja prenizka, se ne morejo asekuracije na nogah obdržati, ker imajo več odškodnine plačati kakor zavarovine prejmejo; — če je pa tarifa previsoka, pa kmetovavca težko stane toliko plačevati leto za letom. Le takrat, kadar bojo vsi gospodarji pristopili k asekuraciji, bo prav na vsako stran.

Pa tudi takrat, kadar bi se utegnulo to zgoditi, da bi imeli vsi gospodarji svoje polje zavarovano, ne bojo ti moji sveti odveč, ker treba bo vselaj, ako hočejo asekuracije bolj izhajati, da si same prizadevajo, škodo toče po vseh po-tih zmanjšati.

Naj ima tedaj kmetovavec svoje polje pri kaki asekuraciji zavarovano ali ne, vselaj je dolžnost skerbne-ga gospodarja, škodo kar največ more pomanjšati, in to se zgodí enkrat tako, drugikrat drugač, kakor je toča pred ali po-zneje polje pobila.

Če je toča že zgodaj poleti polje potolkla, je navada, da kmetovavec podorje prejšno setev in seje kaj družega, kar more še dozoreti.

To pa ni vselaj najpametnejše. Tudi ni vselaj lahko se-mena in delavcov dobiti, če je toča deleč segla.

Večidel imajo naše žita, ako niso prezlo poškdovane, več ali manj močí v sebi, da iznova rastejo, in večkrat pride ta kaljivna moč gospodarju še takrat na dobro, kadar že misli, da je ob vse. V taki nesreči je poglavitna reč, da gospodar, kakor pravimo, glave in korajže ne zgubi, ampak da se berž zavé in dela loti, ki ga more saj neko-liko odškodovati v nesreči.

In takim gospodarjem sem spisal te verstice

Da pa bode našim ljudem ta poduk prav jasen in da bojo pomoč v sili lahko našli, bodem po versti razložil različne naše poljske sadeže in izmed njih še posamno tiste, o katerih sem po toči sam marsikaj skušal in skusil; po teh skušnjah bom svetoval, kaj ima gospodar zdaj in zdaj početi.

(Dalje sledí.)

Izložba dunajska in vino hervaško.

Pod tem nadpisom beremo v 23. listu zagrebškega go-spodarskega lista sostavek, kateri se (in po pravici) prito-žuje, da dunajska razstavna sodnija ni celo nobene po-hvale hervaškim vinom priznala. Enako se je godila tudi krajnskim razun pikolita, ki je prejel pohvalno pismo, in vendar se bile tudi dobre vina metliške, semiške in druge dolenske kakor tudi vipavske razpostavljene. Enostransko bi bilo, ako bi kdo hervaške ali krajnske vina stavil med vina perve verste, ki se odlikujejo s tistim prijetnim žlahnim cvetom „bouquet-om“, ktere-ga nimajo naše vina, — al do-bre in hvale vredne so nektere tudi, in jih zametovati vse, bi bilo, na priliko, ravno to, ako bi kdo rekel: le meri-noška ovca je hvale vredna, vse druge ne veljajo nič! Pa tudi ni mogoče bilo tisuč in tisuč steklenic vina v 4 ali 5 dneh presoditi, in ravno zato ozkoserčnost ni res bila na svojem mestu v ti sodbi.

Čujmo tedaj, kaj „gospodarski list“ o hervaškem vinu pravi, kar deloma tudi veljá od nekterih krajnskih.

„O tem ni dvombe, da vina naše imajo verlo dobrih lastnost: vina naše so sladke, vina naše so jake, vina naše so čiste, vina naše so stanovitne in imajo strojika (zagoltnica, Gerbestoff) mnogo v sebi, kar jim daje ne malo vrednost. Vse te lastnosti so vinom našim po naravi prirojene; brez negovanja (cartljanja), brez priugotavljanja, brez mešanja in modrovanja imamo pri nas dobre vina; to je obče znana stvar, o tem je sodba skle-njena že davno.“

„Gosp. tergovci vinski na Dunaji, misleči morebiti, da bi utegnili pridelk njih nogradov, oplemenjen z umetnostjo kemiško, kaj vrednosti zgubiti, so izrekli smertno sodbo nad vinom hervaškim! Res je, da pri nas se ne vé nič od tega, kar se pri dunajskih vinokupčevavcih zove „Weinmanipulation“ (rokovanje z vinom). Radi dovolimo, da se tam preveč manipulira, pri nas pa premalo; radi dovolimo to in še več, — al tega ne moremo dovoliti, da med vsemi našimi vini ni ne ene kapljice bilo, da bi bila zaslužila kakošnega koli pohvaljenja! Kdor razume, kaj je vino, ne bo našega hervaškega sodil po Vöslavcu in po Grincinger-ju in tudi ne po francozskem, portugalskem in španjskem; naše vina so močne, kakor je solnce naše; naša tergatev je konec septembra (kimovca) do polovice oktobra; pri nas solnce peče in kuha

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 17. junija 1857.

Dober svét takim, katerim je toča polje poško- dovala.

Po spisu direktorja Walz-a v Hohenheimskem časniku.

(Dalje.)

Če je toča žitno polje potolkla.

Žita, dokler še niso cvetéle, se veliko raje spet obrastejo, kakor se navadno misli, in obrastejo se toliko bolj, kolikor boljša in rodovitnejša je zemlja in kolikor boljše je vreme po toči. Po toči pa je rado lepo, saj pride toča navadno le o najtoplejšem času in dež ob toči namoči polje, da spet na njem rado raste (žito se obraste), ako po toči nastopi gorko vreme.

Če prej je tedaj toča žito potolkla, toliko bolj je v stanu iznova pognati, posebno če je zemlja močna. Če pa je žito že kmali cvesti imelo in se je že zlo razrastlo, kadar ga je toča pobila, takrat pa se ne bo veliko več opomoglo, ker je zemljo že zlo izpilo, in ker nima veliko časa do dozorenja. Le jari ječmen še 8 ali 10 dni potem ko je cvetél, požene postranske odraslike (klice); jari ječmen je pa tudi tisto žito, katero, kakor zvedeni kmetovavci vedó, najraje nove klice požene, kadar je polegél. In ravno ta lastnost jarega ječmena pride po toči poškodovanemu gospodarju na dobro. Tudi zimska rež še nekatere dni potem ko je cvéla in po toči poškodovana bila ali je polegla, nekatere nove odraslike požene.

Kolikor mlajše je po toči poškodovano žito bilo, toliko hitreje kalijo postranski odrasliki; že 3 ali 4 dni potem te klice lahko vidiš, ako žito pri tleh natanko ogledaš.

Ako gospodar pustí žito na polji, ker ga je toča le na pol ali tri četertinke poklestila, bojo stranski odrasliki pognali, sčasoma bojo izrasle bilke in pozneje tudi klasje, al ti klasi bojo le medli klasički, kateri pozneje cvetejo in zorijo kakor une perve bilke, ktere je toča razbila, — fruga dvojne rasti se tedaj pridela: iz lahkega in poškodovanega klasje se iztresa zerno kaj rado, mlajše klasje pa se ni do dobrega napolnilo in tudi ni dozorelo popolnoma. Pridela se tedaj v takih okoljshinah celó malo, že tudi zato, ker dosti soka iz korenine v razbite bilke in perje teče, ktere pozneje vsahnejo, in tako pride vés ta sok v zgubo.

V takih okoljshinah, če je toča žito zlo razbila in če gospodar čez ene dni več novih klic ali cimic vidi, je pametno, zlo potolčeno žito pokositi, s polja spraviti in za klajo posušiti; potem bo vés sok iz ostalih korenin tekél v nove kalí in zarastlo se bo žito iznova, da se ga bo, če je zemlja dobra in gnojna bila, še dosti pridelalo, čeravno ene tedne pozneje.

Ako je pa toča zemljo zlo zatepla ali jo ploha zlo poplavila, takrat ni druzega storiti kot najprej žito pokositi, potem pa polje dobro z brano povleči, in če ni bilo polje pred dobro pognojeno ali če je žito že v klasji bilo, tedaj zemljo še zlo izpilo, takrat je treba, z gnojnico njivo pognojiti, in kaj druzega vsejati. Če se razbito žito za klajo porabi in drugo vseje, bo škoda potem veliko manjša. Vselej pa bo pridelk druge setve toliko obilniši, kolikor manje je žito bilo, ki ga je toča pobila, kolikor prej ga je tedaj pobila. (Dal. sl.)

metijske drobtinice.

(O starosti drevja.) V botaniškem časniku „Bonplandia“ se beró mikavne reči o starosti dreves. Na vertu kralja perzijanskega v Teheran-u stoji 14 čevljev visoka vertnica (roža), ktera je bila pred 300 leti vsajena. — Terta je večna — pravi Plini — sila velikanska se zamore razrasti. Gotovo je, da vrata vélike cerkve v Raveni so iz tertnih dil narejene. — V Gignak-u poleg Montpellier-a se nahaja beršlin, ki je 433 let star; deblo meri okoli in okoli 6 čevljev. — Oljkorejci terdijo, da so oljke po 700 let stare in še več. — Platan v jutrovih deželah se postara čez 730 let, ravno tako tudi kostanj; na gori Aetni se nahaja kostanj, kteremu so pridevk „dei centi cavalli“ (stokonjski) dali, in je eden najlepših in debeljih kostanjev na svetu; deblo čveterorazdeljeno obsega 178 čevljev. — Lipa zamore starost nad 1100 let doseči, smreka 500 do 600 let, hrast 800, 1200 do 1500 let. Plini govori o zelénem hrastu na Vatikanu v Rimu, kateri je, kakor se je na nekem njenem napisu bralo, takrat že čez 700 let star bil. V vasi Lorbes na Francozkem je pred županovo hišo velik hrast, kterege deblo okoli in okoli meri 58 čevljev; hrast ta je votel in v duplini njegovi je lepa sobica 7 čevljev dolga in široka in nad 20 čevljev visoka, stopi se va-njo skozi 4 $\frac{1}{4}$ č. visoke in 2 $\frac{1}{4}$ č. široke vrata. Na Angležkem je v grofovini Yorški 1280 let star hrast, na pokopališu v Trayfordu.

(Čbelni roj se vsede na čudno mesto.) Primerilo se je letos konec majnika v vasi pod goro „Alp“ da je nekemu čbelarju rojil panj ravno ko je star hlapec v samih rokavih čez dvoriše šel. Matica in ž njo celi roj se mu vsede na persi. Hlapec bistro glave berž obstane in se ne gane, dokler se mu vés roj na persi ne vsede; potem pokliče, naj mu dajo prazen (slamnat) panj; ko mu ga prinesó, ga derži pred obrazom na persi; roj gré va-nj — in ne ena čbela ni umnega hlapca pičila.

Poljodelstvo in kemija.

Človek ne more živeti brez zraka, pa tudi ne brez persti, ki mu redé rastline, ki služijo v živež njemu in njegovim živalim. Torej je tudi tam, kjer je zemlja slaba, le malo ljudi, kjer pa je dobra, jih je obilo.

Pa kakor povsod se tudi v nerodovitnih krajih ljudje čedalje bolj množijo. Če hočejo tedaj vsi živeti, morajo biti tudi zemeljski pridelki obilniši. Skerbimo tedaj, da nam bo zemlja kar največ dobička dajala!

Tudi naš narod ne prideluje toliko, kolikor povžije; pa tega ni vzrok samo slaba zemlja, ampak naši ljudje sejejo kakor so vidili sejati očeta in se deržijo skerbno starega, ne poprimši se boljšega, ne poskušaje drugačnega. Sejejo, in prepusté žetev previdnosti Božji, češ, da je le zernje v zemlji!

Se vé da brez Božjega blagoslova ni nič na svetu; pa če nismo v stanu novih znajdb poskušati, moramo vendar vediti, kolike koristi je saj dobro znanje zemlje, katero obdelujemo. Kmetovavec mora toliko storiti, da ima pra-

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 20. junija 1857.

Dober svèt takim, katerim je toča polje poško-
dovala.

Po spisu direktorja Walz-a v Hohenheimskem časniku.

(Dalje.)

Kadar je toča polje potokla in gospodar ne vé prav: ali bi pobito žito pokosil in namesto njega kaj drugega sejal, ali pa vse pustil in čakal kaj bo, takrat naj prevdari tole:

- 1) ali je njiva dovelj rodovitna, da mora pobito žito iznova pognati, kar se vidi že v malo dneh?
- 2) ali ni žito že previsoko zrastle in zemljo zatega voljo že izpilo, da ne more močno več poganjati?
- 3) koliko žita je pobitega in kako, in kolikšen pridelk se more še pričakovati?
- 4) koliko centov klaje bi se utegnulo dobiti, ako bi se dalo žito pokositi, in koliko žita bi se pridelalo, če bi se žito pustilo?
- 5) kaj utegne več dobička vreči: ali pušeno žito ali pa pokošeno za klajo s tistim vred, kar se bo še obrastle?

Kadar je toča polje pobila malo pred preden je žito cvélo ali ravno takrat kadar je cvélo, se le pri jarem ječmenu splača od toče razklesteno pokositi, vse drugo pa pustiti, da se iznova obraste; sicer pa je bolje podorati in kaj drugoga sejati.

Če pa je toča polje pobila, ko je žito že odevélo, takrat naj gospodar natanko ogleda: ali je klasje razbitih bilk v zemljo zatepeno, ali pa morebiti le nad zemljo leži in se po bilki še s korenino vkupaj derži, čeravno je morebiti bilka na več krajih razbita. Ako vidi to poslednje, naj pustí polje pri miru, če tudi nobena bilka ne stoji več pokonci; prepričal se bo kmali, da žito ne bo vsahnilo in da sok, čeravno ne tako kakor pri zdravem žitu, se bo vendar še iz korenine v klasje stekal, klasje bo zernje napolnilo, če tudi manj in bolj počasi, in srednji pridelk mu bo vendar še ostal. Ako pa je vse v zemljo zatepeno, takrat ni nič prida več pričakovati; če je še čas kaj drugega sejati, naj se od toče pobito podorje in kaj drugega seje; podorano bo dober gnoj drugemu sadežu.

To veljá sploh od žit. Vsako žito pa ima še posebej kake posebnosti, in od teh bomo kaj več povedali.

Če toča potolče pšenico.

Če toča bije sred majnika ali vélikega travna in je pšenica še le čevelj visoka, je osnova prihodnjega klasú še globoko pod zemljo. Ako stoji pšenica prav lepo, sem že vidil, če je bila na rodovitnem svetu 2 pavca nad zemljo za klajo požeta, se je vendar še ob ževti pridelalo, 10 do 11 vagánov.

Če je tedaj tako zgodaj toča bila in je polomila še celó kratke bilke, ne morejo te več pognati; cela rastlina hira in stranski odrasliki začnejo kliti. Takrat je gotovo pametno, pšenico pod ulomljeno bilko požeti ali pokositi; to ne overa, da bi pšenica ne mogla iznova kliti in novega klasja narejati.

Če pa je klasje v bilkah že čez 4 do 5 pavcov nad zemljo, se more le še nad njimi pšenica požeti; ako so namreč bilke, nad klasjem ulomljene, v klasji ali pod njim, ne

bo klasje več rastlo, in tedaj je treba pšenico pri tleh požeti, da iznova požene.

Je pa toča pšenico ravno pred pobila, preden so se imeli klasički iz tulca (listne nožnice) prikazati, nijkar ne obupaj, da bi nič ne pridelal — pusti tedaj, da se žito iznova obraste; zernje bo sicer ložje, pa ga bo vendar še dosti.

Če je toča pred cvetjem bilko spodej pod klasjem enkrat ali večkrat ulomila, ne upaj nobenega pridelka več, tedaj žito pokosi in daj, da bo iznova pognalo.

So bile bilke že poldrug čevelj visoke, kadar je toča bila, pokosi jih pod klasjem, in če je zemlja močna, boš pridelal še 3četerť celega pridelka; če se klasički že iz tulcov hočejo prikazati in je takrat toča bila, boš pridelal pa na to vižo še polovico.

Po cvetji ne poganja pšenica več, — če pa se klasje le enmalo še po bilki s korenino vkup derži, se bo pa v izcvetnih mekinah še zerno naredilo; če se bolj derže korenin, toliko bolj je. Po cvetji bi jez le takrat svetoval pšenico podorati, kadar je vse žito v zamočeno zemljo zatepeno. Vidil sem pšenice, po cvetji potolčene, še 5 do 6 vagánov pridelati, kjer bi je bili 8 do 9 vag. pridelali, če bi ne bilo toče bilo, — le zernje je bilo lože. Bolj ko je bila žetev blizo kadar je toča pobila, bolj se je napolnilo zernje, — le kadar je toča že suho slamo poklestila in večji del klasja odbila, takrat ni več misliti, da bi se zernje še kaj popravilo. (Dal. sl.)

Poljodelstvo in kemija.

(Dalje.)

Kar nas učí kemija od rastlinskega življenja in kar je podlaga vsakterega poljodelskega djanja, od tega hočemo najpoprej govoriti.

Kmetovavec mora vediti, kaj mora dajati rastlini z gnojem v zemljo, da bo dobro rastla. Zato mora vediti, kaj rastlina iz zemlje v-se serka. To pa izvé, ako vé, iz katerih pervin je zložena zemlja, iz katerih zrak, in iz katerih rastlina, ki se od njih živi.

Vsled trudapolnih in natanjčnijših preiskav je gotovo, da rastlina vse stvari le od drugod dobiva, da nič sama ne vstvarja, ampak da sprejeto blago le prenareja; tedaj je vera na čudapolno rastlinsko moč že precej upadla, akoravno je bilo treba dolgo časa se uperati zoper njo.

Vsak vé, da dervá skoraj popolnoma zgoré, ki smo jih naložili v peč in da ostane le malo pepéla. Kam nek je prešel sožgani del derv? Ali se je v nič spremenil? To ne, ampak pervine, iz katerih obstoji skoraj vsa rastlina, so zbežale v zrak v podobi mnogoverstnih puhov; ki jih imenujemo gaze. Pepéla je vselaj le malo; pri enih rastlinah nekoliko več, pri enih manj. Cent hrastovega lesa dá le poltretji fant pepéla. Vsak tobakar vé, da ima tobak kaj véliko pepéla. Rastlina je zložena tedaj večidel le iz stvari, ktere lahko zgoré. Te stvari se pa sestavljene iz ogeljca, kiselca, vodenca in gnjilca v mnogoverstnih razmerah.

Preden pa odgovorimo na vprašanje: odkod pridejo te pervine v rastlino, moramo poprej ob kratkem omeniti, kako se živi rastlina.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 24. junija 1857.

Dober svèt takim, katerim je toča polje poško-
dovala.

Po spisu direktorja Walz-a v Hohenheimskem časniku.

(Dalje.)

Če toča reš pobije.

Rež se raji obraste kakor pšenica in poganja, čeravno ne dosti, dokler ne odcvetè. Od reži, katero je toča 23. majnika v polnem klasji pobila, sem nakosil še polovico tega, kolikor bi se je bilo pridelalo, če bi ne bilo toče bilo. Če k ti polovici zernja še prištejemo pokošeno slamo, ktera je v tem stanji za košnjo zmiraj toliko vredna kakor ovsena slama, bi se utegnila cela škoda le k večem na četertinko vsega ceniti.

Ako se rež, preden pride klas iz tulca, nad njim ulomi, se klas ne prikaže več tako lepo kakor pri pšenici, klas obvisi na ulomljenem mestu in hira; zatega voljo se v takih okoljshinah rež pred pokositi smé kakor pšenica, in to že tudi zavoljo tega, ker se bolje obraste kot pšenica. Z novimi reženimi poganjki je pa tako kakor z jaro režjo.

Če toča rež pobije kadar cvetè, ni od ulomljenega klasja nič več pričakovati; pognala bi pa takrat na novo tudi premalo, tedaj naj se njiva preorje, ker je še čas za drugo setev.

Če je rež že odcvetela, se zernje vendar še naredi, akoravno so bilke ulomljene, če le klasi in bilke niso v zemljo zatepeni in se dajo z roko še vzdigniti; takrat naj se rež le pustí pri miru; še bo plenjala. Leta 1849 mi je zadnje dni majnika (ravno na sv. Rešnjega telesa dan) že odcvetelo rež toča tako poklestila, da je med 400 do 500 bilkami le še ena pokonci stala, vse druge so bile en čevelj nad zemljo pobite nektare celó večkrat, in vendar sem je po 5 vagánov na prostoru še pridelal, kjer bi je bil sicer, če bi ne bilo toče bilo, 8 vag. nažel. Eno leto mi je toča kakih 16 ali 18 dni pred žetvijo rež tako pobila, da nobena bilka ni več pokonci stala, in vendar mi ni bilo dosti škode, tudi zernje je bilo dobro in težko; ravno tista huda ura je pobila pa tudi pšenico, — ker je pa še 10 dni delj do žetve imela, ni bilo zernje tako jekleno.

Če toča jari ječmen potolče.

Med vsem žitom se jari ječmen najraji obraste, pa tudi največ odraslikov požene; to dobro lastnost obderži celi čas, dokler ni odcvetel; tedaj se jari ječmen smé brez strahu pred kakor vsako drugo žito pokositi, če ga je toča pobila tudi že po cvetji. Ker klasje tudi nerado se prikaže, če so bili tulci nad klasjem ulomljeni, je tedej v takih okoljshinah še bolj jari ječmen pokositi kakor pa pšenico.

Ječmen bi jez podoral le takrat, kadar bi bila toča klase in bilke popolnoma v zemljo zatepla ali pa klasje popolnoma odbila, ker takrat ni ničesa več pričakovati. Ako pa toča ni tako hudo razsajala, še tudi na ulomljenih bilkah zernje plenja, čeravno je lože memo navadnega kadar ni toče bilo.

Če toča oves potolče.

Oves se ne obraste tako rad kakor ječmen, ker ga navadno v slabejo zemljo sejemo in zatega voljo mu manjka

moči vdrugič pognati. V močni zemlji naredi še veliko novih odraslikov, če ga je toča pobila, kadar se ni bil v latéh če pa so lati že popolnoma iz tulcov in je toča oves pobila, ko je cvetel ali še prej, takrat naj se podorje, če ni detelja spod sejana. Če pa je toča bila, ko je oves že odcvetel, se napravijo na zlomljenih bilkah vendar še lahke zernja, ako niso bile v zemljo zatepene.

(Dalje sledi.)

Imenik tistih, katerim so bile v dunajski razstavi
svetinje in pohvalne pisma podeljene.*Iz Goriškega in Istrijskega.*

Veliko sreberno svetinjo je dobila:

c. k. kmetijska družba v Gorici za mnogoverstne pridelke.

Pohvalne pisma sta prejela:

c. k. kmetijska družba v Gorici in gosp. Sarđoć iz Kopra za jelenski rog.

Iz Horvaškega.

Veliko sreberno svetinjo so dobili:

gosp. grof Štefan Draškovic, grajšak Božakovinski za žita in semena, — c. k. uređ gojzdnarski v Fužini in c. k. uređ gojzdnarski v Kutjevem za bogato zbirko gojzdnarsko.

Malo sreberno svetinjo so prejeli:

gosp. grof Marko Bombelles grajšak v Opeki za bika, — gosp. Tverdoević Marko Brodjanin iz Klakora za koruzo, — c. k. polkovnija Brodska za perilo in obleko.

Veliko bronasto svetinjo so prejeli:

društvo akcijsko v Reki za moko, — c. k. polkovnija Brodska in c. k. polkovnija Križevaška za nastojanje svoje v gojzdnarstvu, — c. k. polkovnija Brodska za perilo in obleko, — podružnica Dolgoselska dve svetinji za národno obleko in orodje.

Malo bronasto svetinjo so dobili:

gosp. Todorović iz Karlovca za moko, — gosp. Prašnicki iz Varaždina za žita, — gosp. Imprić iz Bregov za žita, — c. k. polkovnija Brodska za perilo in obleko, — podružnica Varaždinska za národno orodje.

Pohvalne pisma so prejeli:

gosp. Pessi Josip iz Reke za različno rastlje in olje, — c. k. polkovnija Brodska in grof Chamarré, c. k. general in grajšak za černo vino od leta 1856.

Poljodelstvo in kemija.

(Dalje.)

Kakor je viditi, se nam je klobčič zeló zamotal, ker poprej smo rekli, da gnojna perst pospešuje rastlinsko rast; zdaj pa smo slišali, da je gnoj nepotrebna stvar. In res! zavolj tega ste se zelo pričakale imenovani stranki

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 27. junija 1857.

Dober svèt takim, katerim je toča polje poško-
dovala.

Po spisu direktorja Walz-a v Hohenheimskem časniku.

(Dalje.)

Kaj je najbolje storiti, kadar toča zimski ječmen, jaro rež in jaro pšenico pobije, ne morem za gotovo povedati, ker nisem prilžnosti imel, skusiti to ali uno.

Sočivje,

ako se pokosí, se ne obraste več; le taki sadeži, ki še niso prav zrastli, katerih tedaj pri košnji kosa še ni zadela, rastejo še naprej in donesó mervico sadú. Nasproti temu pa, če so jim bile glavice odbite, še večkrat stranske odraslike poženo, kateri včasih cvetje in sad nastavijo. Če je tedaj toča sočivju le glavice odbila, pa ga ni v zemljo zatepla, naj čaka gospodar kakih 6 ali 8 dni, kaj bo; po tem ali se prikaže več ali manj novih kalí in po letnem času naj presodi: ali je pobito sočivje pustiti ali ne; na vsako vižo ne bo pridelk obilen; vendar je boljše kaj, kakor nič, če je namreč že prepozno, kaj drugega sejati.

Grahora in grah sta si v tem zlo enaka; kako pa je z lečo, ne vém, ker še nisem nikoli skusil.

Ogeršici

je toča silno nevarna, in ji utegne že zlo škodovati, ko žito na bližnji njivi še nobene škode ni terpelo. Sodnata bilka se rada odlomi; odlomljeni del pa obvisí na nitkah, ktere so na nasprotni strani, kjer je toča bila, le zavihane bile. Ti veršiči, ki so tako obviseli, se včasih zarastejo in včasih ogeršica potem še cvetè. Če je pa toča pobila ogeršico, ko je že odvetela, takrat pa nima več te moči za novo rast. Če je bila štiblica popolnoma odbita (pred ali ob cvetji), se v vsih tulcih novi poganjki napravijo, kateri lepo cvetó in tudi sad nastavijo; vendar se je ne pridelala nikoli toliko, kakor če je serčna štiblica ostala. Podorje naj se tedaj ogeršica pred, in ob cvetji od toče pobita, le takrat, če je rastlino popolnoma razklestila. Če pa je toča ogeršico po cvetji pobila, ne pričakuj nič pridelka. Ker pa takrat ni več dolgo do žetve, se vendar še spleča, če so tudi 3 četert polja pobite, da pustiš ogeršico, ker nekoliko boš vendar še pridelal, časa pa, drug sadež sejati ali saditi je, zlasti v gorkejih krajih, tudi še dovelj.

Peso,

dokler je prav mlada, zamore toča tako pobiti, da ne raste več. Ako se tedaj ta nesreča zgodi mladim sajenicam, je še čas, namesto potolčenih druge saditi, če se zdravih sajenic še kje dobiti more. Namesto pese pa se morejo tudi kolerabe, kavra ali zelje saditi.

Če pa je pesa že toliko odrastla, da so njene korenine ene pavce debele, bo tudi po toči naprej rastla; vprvo bo novo perje pognalo, če je poprejsnje toča zlo oklestila, potem pa se bojo tudi korenike odebelile, ker je od srede velikega serpana celi mesec kimovec navadni čas za to. Če pa toča peso že pozno potolče, ne bo sicer korenikam dosti škodovala, al oklesteno perje bo iznova pognalo, korenike pa bojo v rasti zaostale ravno o takem času, ko bi bile

imele najdebelejše prihajati. Vendar pesi toča nikoli toliko ne škoduje kakor drugim, dosedaj omenjenim sadežem.

(Dalje sledí.)

Imenik tistih, katerim so bile v dunajski razstavi
svetinje in pohvalne pisma podeljene.*Iz Slavonije.*

Zlato svetinjo je prejel:

Oseški razstavni odbor za krasno lesovje.

Veliko sreberno svetinjo je dobil:

grof Eltz iz Vukovara za žita.

Malo sreberno svetinjo so prejeli:

gosp. Adamovič, grajšak Čepinski za žita, — grof Pejačević, grajšak Rétfalski za žita, — grof Khuen, grajšak Njuštarski za moko, — gosp. Strosmajer, škof Djakovaški za slivovico, — gosp. Leicht iz Oseka za pluge.

Veliko bronasto svetinjo je prejel:

gosp. knez Lippe-Schaumburg, grajšak Verovitiški za moko.

Malo bronasto svetinjo sta dobila:

gosp. Čagolovič iz Oseka za žita, — gosp. Ak-senčević iz Oseka za slanino.

Pohvalne pisma so prejeli:

gosp. grof Pejačević iz Retfale za različne pridelke, — Oseški razstavni odbor za kuhinsko posodo, — gosp. knez Lippe-Schaumburg iz Verovitice za kmetijske pridelke, — gosp. Ludevik in Ladislav Sallopek iz Sarvaša za žita, — bratje Obersohn iz Oseka za suho sadje.

Iz Dalmacije.

Veliko sreberno svetinjo so dobili:

c. k. kmetijska družba v Zadru za žita in sočivje, — gosp. Kaligarič v Zadru za vinske cvete, — kmetijska družba v Dubrovniku za laško olje.

Malo sreberno svetinjo je prijela:

kmetijska družba v Orebici za vino,

Veliko bronasto svetinjo so prejeli:

c. k. kmetijska družba v Zadru za mnogo rastlje, — gosp. Luxardo v Zadru za vinske cvete, — gosp. Gelié iz Amise za laško olje.

Malo bronasto svetinjo so prejeli:

gosp. Jakob Danilo iz Zadra za žita, — c. k. kmetijska družba v Zadru za kmetijske pridelke, — gosp. Veselkovič iz Zadra za mjilo.

Pohvalne pisma so prejeli:

c. k. kmetijska družba v Zadru za verbovnik, za agavo ameriansko in za sumah, — gosp. Anton Fanfogna-Gavagnin iz Trava za gumi, — gosp. Jan. žl. Tafogna iz Zadra za moko, — gosp. Dogmi iz Lise za vinske cvete, — gosp. Miličević iz Zvezanja za laško olje, — gosp. Jakob Danilo iz Zadra za laško olje, — gosp. Bosetti iz Kurcole za vino.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 8. julija 1857.

Kmetijske skušnje.

(Kako ravnati, da turšica prej dozori.) V nekterih krajih včasih slana že okoli Malega Šmarna polje popali, da turšica veliko škodo terpi. Jo te uime obvorovati, je gosp. Taller na Koroškem po večletnih skušnjah zvedil, kako gré s turšico ravnati, da 14 dní poprej kot navadno dozori. Vedel se je on pri tem tako le: Ko je turšica zoreti začela, je pazil, kje že kak zrel storž doli visi; te storže je potergal in iz perja slekel, potem jih obesel na kak zračen kraj, ter jih pustil do druge setve viseti. Kadar je čas turšico saditi, se poberejo storži s palic in vsak storž spodaj in zgoraj oruži, da za seme le tisto zernje ostane, kar ga je okrog srede storža. Razum tega je pa še to treba, da se turšica zgodaj, že pred sv. Jurjem, sadi. To stori, da ima turšica lepe in polne storže.

(Prav lahko in gotovo sredstvo zoper žitnega červa) nam gosp. administrator Bahman iz Batinske doline prijazno po naslednjem dopisu naznanja: „Ko sem oskerbništvo tukajšne grajšine nastopil, sem najdel vse žitnice, polne žitnega červa, ktere ga se, naj sem počel kar sem hotel, znebiti nisem mogel. Naključilo se mi je bilo, da sem neki pomoček zvedil, in ker je bil brez vseh stroškov, sem se ga berž poprijel, in v kratkem je bilo po červecih, kateri se dosihmal (že 3 leta) niso več povernili. Pregnal sem jih pa tako le: naredil sem majhne povezke iz prav dišečega sená po košnji in jih po kupih nasutega žita in okrog njih sem tertje pometal. In žitni červeci so zginili iz žitnic in niso več prišli, ker vsako leto sem jih s tako novo mervo pregнал.“

Dober svét takim, katerim je toča polje poškovala.

Po spisu direktorja Walz-a v Hohenheimskem časniku.

(Dalje in konec.)

Krompirju

toča škoduje, da mu perje oklesti, podzemeljcam je pa le toliko v škodo, da drobneje ostanejo, ker se perje iznova obraste in vse to gré na škodo podzemeljskemu sadu. Vselej je škoda tukaj manja kakor pri pesi, — zatega voljo in ker se škoda tudi lahko ceniti ne dá, ni treba krompirja zavarovati.

Trava in detelja.

Štajarska in nemška detelja (lucernska) ne terpite po toči sicer toliko kot druge rastline; če pa ju je toča zlo potolkla, se ne obrastete rade ali pa celó ne, da ju je bolje berž pokositi, ker potem bode druga košnja toliko bolja.

Konoplji in lanu

je toča zlo škodljiva; večidel je bolje njivo preorati in kaj drugzega sejati. Taka je tudi z hmeljem.

Kaj naj se seje ali sadi po toči?

O tem je gledati na kraj, zemljo in čas, kdaj in kje je toča bila, da se seje ali sadi kaj takega, kar še dozoreti more.

Če je toča mesca majnika polje pobila, se dá še sejati dveverstni ječmen, tudi grahorca za klajo, mala turšica, jara ogeršica, repa, riček, lan in konoplja, toda ne za seme; v prav gorkih krajih se more tudi še krompir saditi, v srednjo mero gorkih pa pesa in kolarabe, če se morejo še sadike dobiti.

Mesca rožnika (junija) se dajo do srede mesca še riček, repa in jara ogeršica, celi mesec pa še grahorca za klajo, čveteroverstni ječmen, pesa in kolarabe saditi.

Mesca malega serpana (julija) se sejejo repa, grahorca za klajo, ajda, in noter do polovice tega mesca se dá še pesa saditi, vendar se ne more več cel pridelk pričakovati, ampak le dve tretjini.

Mesca vélikega serpana (augusta) se more le v prvi polovici še grahora za klajo in repa v sternišu sejati, in le, če je kraj posebno gorák, še en teden pozneje.

Vse to veljá sploh za kraje srednje toplote, kjer ne raste več vino, vendar pa turšica še dozori. V merzlejših krajih se mora setev po toči 8 do 14 dní poprej opraviti, kakor je gori rečeno bilo; v prav toplih pa je še čas veliko pozneje.

Poljodelstvo in kemija.

(Konec).

Pa tudi kar živina povžije in v dele svojega trupla spremeni, dobí zemlja nazaj. Kar ni šlo skoz živino v gnoj, se je spremenilo v kri in meso in kosti živalske. Živali pa služijo nam v živež. Če tedaj ostale kosti sožgemo in njih pepél zvozimo na njive, dobí zemlja vse rudninske dele nazaj. Pa tudi v našem truplu ostale rudninske stvari bodo enkrat tje prišle, kjer so doma, namreč v perst.

Rudninske stvari, ktere serkajo rastline v-se, se ne morejo za zmiraj odtegniti zemlji, ampak vernejo se zmiraj nazaj na svoj dom, ko so pot skoz rastline in živali dokončale. Pa komaj domá nastopijo spet svoje potovanje.

Če tedaj skerbno spravljamo vse hišne in hlevne odpadke in posebno na gnojnico pazimo, da se nam nikamor ne odtaka, ker je posebno polna fosfornokislih solí, bo krogotek posebnih rudninskih stvari zeló redoven. Če pa ne pazimo na gnoj in na gnojnico, da se odteka in zgublja za naše polje, bo vstalo čez več let na naši zemlji tako pomanjkanje rudninskih stvari, da jih bomo mogli od drugod dovaževati. Koliko gnojnice steče v reke po velicih mestih! To zgubo za naše dežele skušamo pa poravnati z dovaževanjem guana in košene moke.

Iz tega je pa tudi viditi, da bi ne bil noben razloček, ako bi namesto gnoja le njegov pepél nosili na njivo; sej tako ali tako dobí zemlja enako mero rudninskih stvari.

Zato so pa tudi že začeli rabiti rudninski gnoj. Vsak, ki seje deteljo, vé od čisto rudninske stvari, to je, od mavca ali gipsa (ki ni drugzega kakor žvepljenokislo apno), kako čudapolno okrepcavno moč ima v sebi. Znano je pa tudi, da ima detelja posebno veliko apna v sebi, in da ga tedaj zemlji veliko vzame. Sicer ima večidel vsaka njiva zadosti apna, pa ne v tako lahko raztopljivem stanu, kakor je gips. Skušili so tudi, da so zmlete kosti, košeno oglje in guano za